

העותרים: פלוני ואח'

על-ידי באי כוחם עוה"ד חגי קלעי ו/או עוה"ד דניאלה יעקובי
טלפון: 03-7943040, פקס: 03-7943065

נגד

**המשיבים: 1. שר הפנים
2. רשות האוכלוסין וההגירה**

ע"י פרקליטות המדינה, מחלקת הבג"צים, משרד המשפטים
טל: 02-6466395, 02-6466345, פקס: 02-6467011

תגובת המשיבים לעתירה

פתח דבר

1. עתירה זו עניינה בבקשת העותרים 1-2 להנפיק לעותר 3 תעודת לידה בה יצוינו שמות שניהם כהוריו.
2. העותרים 1-2, בני זוג מאותו מין, אימצו את העותר 3 בשני צווי אימוץ למאמץ יחיד שניתנו בזה אחר זה ביום 6.12.15 על-ידי בית המשפט לענייני משפחה בתל אביב, בהתאם לחוק אימוץ ילדים, תשמ"א-1981 (להלן: **חוק האימוץ**), ולפרשנות שנהגה לגביו מאז שנת 2008.

במסגרת רישום האימוץ בהתאם להוראת סעיף 20 לחוק מרשם האוכלוסין, תשכ"ה-1965 (להלן: **חוק המרשם**) ניתן לעותר 3 מספר זהות חדש, שם משפחתו שונה לשני שמות המשפחה של העותרים 1-2, והוריו המאמצים רשומים כעת כהוריו במרשם האוכלוסין. שינויים אלה משתקפים בתעודת הזהות של ההורים ובתמצית הרישום המופקת ממרשם האוכלוסין.

3. העותרים 1-2 מבקשים להנפיק לעותר 3 תעודת לידה חדשה בה יצוינו שניהם כהוריו, בדומה לנעשה באימוץ בו מנותק הקשר בין המאומץ לתא המשפחתי בו נולד (להלן: **אימוץ מלא**) על-ידי זוג הטרנסקסואלי.
4. בהתאם למדיניות המשיבים מזה שנים, תעודת הלידה מתעדת את ההורות ביום הלידה ואין מעדכנים בה אירועים מאוחרים ללידה. החריג היחיד לכך הוא הליכי אימוץ והליכי פונדקאות שהם חסויים על-פי הדין, בהם רשמים המשיבים את ההורים המאמצים (או המיועדים) במקום הוריו הביולוגיים של הקטין, וניתנת לו זהות חדשה ובהתאם מונפקת גם תעודת לידה חדשה.

אשר למקרה של רישום אימוץ חד מיני, עמדת המשיבים, **אשר נמסרה לעותרים באמצעות העובדת הסוציאלית ממושרד הרווחה המלווה אותם, [ליאורה, נא לוודא זאת במדויק]** היא כי לא ניתן לרשום את שני האבות המאמצים בתעודת הלידה, אלא אך אחד מהם לפי בחירת העותרים.

5. לאחר שנדרש לעניין, סבור היועץ המשפטי לממשלה כי ההימנעות מרישום שני ההורים המאמצים בתעודת הלידה בנסיבות המקרה דגן לוקה בפגיעה בשוויון ואיננה משרתת תכלית ראויה, ולפיכך עמדתו היא כי יש לאפשר את רישום שני האבות המאמצים בתעודת הלידה. להלן תוסבר העמדה ותוצג הפגיעה בשוויון ותרופתה.

6. עם זאת, ייאמר כבר כעת, כי עמדת שר הפנים שונה היא. השר סבור, כי אין לרשום שני אבות בתעודת הלידה משום שהיא משקפת את המצב העובדתי בעת הלידה, ומשום צורתו של טופס תעודת הלידה המאפשר רק רישום אם ואב. השר מוסיף, כי מדובר בנושא הנוגע למבנה המשפחה בישראל, כי אין פגיעה בשוויון וכי אין תכלית מעשית בבקשת העותרים למעט ההכרה הסמלית בזוגיותם, שכן התייעוד האחר מן המרשם ייתן להם מענה מספק, ורישום אחד האבות בתעודת הלידה יאפשר לקבל אזרחות הולנדית עבור הקטין.

7. היועץ המשפטי לממשלה סבור כי עמדת שר הפנים מבוססת ברובה על אדנים נכונים, ובפרט ההנחה לפיה ככלל, תעודת הלידה משקפת הורות ביולוגית ואין לעדכנה באירועים מאוחרים ללידה, למעט החריג כאמור. אולם, עמדת היועץ המשפטי לממשלה בשאלות המשפטיות שמעוררת העתירה מביאה למסקנה שונה בנסיבות הקונקרטיות דגן, לפיה יש לאפשר רישומם של שני העותרים 1-2 בתעודת הלידה. להלן יובא פירוט הדברים.

תעודת לידה ושינויים במרשם

8. תהליך רישומה של לידה בישראל מתחיל במשלוח הודעה על לידה על ידי בית החולים שבו אירעה הלידה לפקיד הרישום, בהתאם לסעיף 6 לחוק המרשם. הודעה זו כוללת את פרטי הילוד והוריו ופרטים נוספים, בהתאם לקבוע בתקנות מרשם האוכלוסין (פרטי רישום נוספים בהודעת לידה או פטירה), תשכ"ט-1968. ההודעה נערכת בטופס המובנה שנקבע לכך בתקנות מרשם האוכלוסין (הטפסים להודעות לידה ופטירה), תשל"ב-1972.

העתק מתקנות טופס הודעת הלידה מצורף ומסומן **מש/1**.

9. פקיד הרישום רושם את הלידה עליה הודיע בית החולים במרשם האוכלוסין. סעיף 30(א) לחוק המרשם קובע: **"מי שנולד בישראל והוא רשום במרשם, רשאי לקבל תעודת לידה"**. צורתה של תעודת הלידה נקבעה בתקנות מרשם האוכלוסין (צורתן של תעודות לידה ופטירה), התשל"ג-1972 (להלן: **התקנות או תקנות צורת תעודת הלידה**), אשר הותקנו מכח סעיפים 39(א) ו-47 לחוק המרשם, בהסכמת שר הבריאות ובאישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

העתק מתקנות צורת תעודת הלידה מצורף ומסומן **מש/2**.

10. תעודת הלידה כוללת את פרטי הילוד - שמו הפרטי, שם המשפחה, מין הילוד, מספר הזהות שניתן לילוד, הלאום והדת; פרטי הוריו - "השם הפרטי של האב", "השם הפרטי של האם", "שם משפחתו של אבי האם"; ופרטים אודות הלידה - מקום הלידה (עיר ושם בית החולים) וכן תאריך הלידה (עברי ולועזי).

11. על פי עמדת המשיבים והפרקטיקה הנוהגת מזה שנים רבות, תכלית תעודת הלידה לתעד את פרטי הילוד והוריו הביולוגיים **נכון ליום הלידה**. לפיכך, ככלל, אין מעדכנים את הפרטים הרשומים בתעודת הלידה בהתאם לשינויים אשר אירעו מאוחר ללידה ובכלל זה – שינוי שם הילוד או הוריו, המרת דת, פטירת אחד ההורים וכו'. ככל שבמועד מאוחר ללידה מוכחת אבהות ביולוגית השונה מזו המופיעה בתעודת הלידה, ניתן לתקן את התעודה אך אין בכך סטייה מהכלל האמור, שכן התיקון נועד לשקף נכונה את ההורות הביולוגית כפי שהייתה בפועל ביום הלידה.

12. שינויים בפרטי הרישום אינם מתעדכנים בתעודת הלידה אלא במרשם האוכלוסין. המשיבה 2 מנהלת מרשם אודות תושבי המדינה – של פרטי התושב, מין, לאום, דת, מצב אישי, פרטי הוריו, ילדיו. סעיף 3 לחוק המרשם קובע פרטים שרישומם במרשם הוא ראיה לנכונותם, ומכאן חשיבות תיעוד פרטי הרישום המלאים ועדכון שינויים שאירעו בהם.

סעיף 2(א) לחוק המרשם קובע כי "במרשם האוכלוסין יירשמו הפרטים הבאים הנוגעים לתושב **וכל שינוי בהם: ...**". פרק ב' לחוק מפרט הודעות ושינויי פרטים שיש למסור לפקיד הרישום לצורך תיעודם במרשם, אודות כניסה לישראל ועזיבתה, לידה, פטירה, אימוץ, לרבות בחו"ל (סעיפים 5-14). סעיף 15 לחוק מורה לרשויות להודיע לפקיד הרישום אודות שינויים שערכו בפרטי הרישום דוגמת רישום נישואין או המרת דת. סעיף 16 מורה לבית המשפט למסור לפקיד הרישום העתק מהחלטות המשנות פרטי רישום של אדם, ולמשל צו אימוץ וסעיף 17 קובע חובה לתושב להודיע אודות שינוי בפרטי המרשם שלו עצמו או קטינים או בגירים שבחסותו.

בהמשך לכך, פרק ג' מסדיר את סמכויות פקיד הרישום לרשום לראשונה ולעדכן או לתקן את פרטי הרישום במרשם האוכלוסין בהתאם להודעות שנמסרו לו לפי סעיפי פרק ב' האמורים, לבקשת תושב או על-פי יוזמת פקיד הרישום הראשי (סעיפים 19ב - 19ה).

סעיף 29(א) לחוק המרשם קובע אפשרות לכל אדם "לקבל ידיעה בנוגע לרישום לגביו במרשם וכן העתק או תמצית מן הרישום". תמצית הרישום כוללת את כל פרטי המרשם המנויים בסעיף 2(א), כשהם מעודכנים ליום קבלת התמצית וכוללים את כל השינויים שחלו מאז הלידה ועד לאותו יום.

אלה הן, אם כן, ההוראות המסדירות את עדכון הפרטים המתועדים במרשם האוכלוסין, ואת האפשרות לכל אדם לקבל תמצית רישום מעודכנת אודות הרישום לגביו ושינויים שאירעו בו.

דרכי האימוץ

13. סעיפים 3 ו-25(2) לחוק האימוץ קובעים כדלקמן:

"3. אין אימוץ אלא על ידי איש ואשתו יחד; ואולם רשאי בית משפט ליתן צו אימוץ למאמץ יחיד –

- (1) אם בן זוגו הוא הורה המאומץ או אימץ אותו לפני כן;
- (2) אם הורי המאומץ נפטרו והמאמץ הוא מקרובי המאומץ ובלתי נשוי."

"25. נוכח בית המשפט שהדבר יהיה לטובת המאומץ, רשאי הוא, בנסיבות מיוחדות ומטעמים שיציין בהחלטתו, לסטות מסייגים אלה:

- ... (2) פטירת הורי המאומץ וקרבת המאמץ לפי סעיף 3(2)."

14. דרך המלך הכלל הקבוע בחוק הוא היא אימוץ על-ידי איש ואישה הנשואים זה לזה. בצדה קבע

המחוקק בסעיף 3 חריגים המאפשרים אימוץ שלא על-ידי זוג נשוי, בתוך המשפחה: אימוץ ילדו (הביולוגי או המאומץ) של בן הזוג בסעיף 3(1), ואימוץ קטין שהוריו נפטרו על-ידי קרוב משפחתו בסעיף 3(2) לחוק. בנוסף, בית המשפט רשאי לסטות מן התנאים הקבועים בסעיף 3(2) (פטירת הורי המאומץ וקרבת המאמץ) אם נוכח שהדבר יהיה לטובת המאומץ בנסיבות מיוחדות ומטעמים שיציין בהחלטתו (סעיף 25(2) לחוק). –התיקון הוא לאור הערה בדבר קיומו של אימוץ

בידי ידועים בציבור כפי שהודיע משרד הרווחה לבית המשפט בבג"ץ 3217/16

15. אשר לאימוץ על-ידי בני זוג חד מיניים, בשנת 2008 הכריע היועץ המשפטי לממשלה דאז, מר מני מזוז, בשאלת פרשנות הדין בנושא.

היועץ דאז הכריע כי אימוץ בתוך התא המשפחתי החד מיני אפשרי במסגרת סעיף 3(1), על יסוד פירוש המונח "בן זוג" ככולל גם בן זוג מאותו המין המבקש לאמץ את ילדו הביולוגי או המאומץ של בן זוגו.

כן קבע, כי בני זוג מאותו מין יכולים לאמץ ילד שאינו ילדו של אחד מהם בדרך של שתי בקשות לאימוץ יחיד לפי סעיף 3(2) יחד עם סעיף 25(2), והוסיף כי ראוי לאחד את הטיפול בבקשות ולקבל בהן החלטה במאוחד אף שמבחינה דיונית מדובר בשתי בקשות נפרדות לאימוץ יחיד. זהו המסלול בו נערך האימוץ בענייננו.

16. לשלמות התמונה נוסף ונציין, כי בבג"ץ 3217/16 המרכז הרפורמי לדת ומדינה נ' משרד העבודה

והרווחה והשירותים החברתיים הודיעה המדינה כי בכוונתה לקדם חקיקה לרפורמה כוללת בחוק האימוץ, על רקע המלצות ועדת גרוס בנושא. בפרט, הודיעה המדינה כי בכוונתה לאמץ את העמדה שלפי יש לבטל את תנאי הסף הדרוש זוגיות של "איש ואשתו", תוך עמידה על כך שנדרש קשר זוגי יציב וממושך. (הודעה מיום 7.9.17). בהמשך להודעה האמורה, נעשתה בשנה האחרונה עבודה אינטנסיבית במשרדי הממשלה והוכן בשלב זה תזכיר חוק המתמקד בתנאי הכשירות לאימוץ והתאמת הורים מאמצים לילד. הכנת התזכיר נמצאת בשלבים מתקדמים והוא עתיד להתפרסם בזמן הקרוב.

רישום האימוץ

17. סעיפים 13 ו-16 לחוק המרשם מורים להעביר לפקיד הרישום את צו האימוץ שניתן בחו"ל או בישראל בהתאמה, וסעיף 20 מורה לפקיד הרישום לרשום את תוצאות צו האימוץ במרשם ובכל תעודה שמונפקת לפי חוק המרשם:

"אומץ ילד, יירשמו במרשם ובכל תעודה לפי חוק זה מאמציו כהוריו והמאומץ כילדם של מאמציו, ובשם שנקבע לו בצו האימוץ".

18. סעיף 20 מורה, אם כן, לרשום את המאמצים כהורי המאומץ, ואת המאומץ כילדם של ההורים המאמצים, ולשנות את שמו לשם שנקבע לו בצו האימוץ. בכך למעשה מורה סעיף 20 לעגן "במרשם ובכל תעודה" את תוצאת האימוץ לפיה ההורים המאמצים באים בנעלי הוריו הביולוגיים של המאומץ.

19. בהתאם לכך, נרשם האימוץ במרשם ובתעודות מכוח חוק המרשם לרבות תעודת הזהות ומשתקף בתמצית הרישום. כאמור לעיל, המרשם והתעודות המונפקות לפיו נועדו לשקף את הסטטוס העדכני והמדויק של כל תושב ולכן ניתן לערוך בהן שינויים בהתאם להתפתחויות ולשינויים בפרטי הרישום.

20. תעודת הלידה, המונפקת אף היא לפי חוק המרשם, תכליתה שונה, כאמור. היא נועדה לתעד את הלידה ואת פרטי הילוד והוריו כפי שהיו ביום הלידה. לפיכך הכלל הוא שאין משנים אותה ואין מעדכנים בה שינויים מאוחרים ללידה. אולם, חריג לכך הוא הליכי אימוץ מלא, שבהם נערך אימוץ בנסיבות שיש בהן צורך לשמור על חסיון זהות ההורים הביולוגיים.

21. סעיף 34 לחוק האימוץ קובע איסור פלילי לפרסם או לגלות פרטים מזהים של המאומץ, של המאמץ ושל ההורה הביולוגי, אלא אם ניתנה לכך ההסכמה הדרושה כקבוע בסעיף בנסיבות שונות המפורטות בו. בסעיף 34(ו) הוגדר "הורה ביולוגי" כ-"מי שמסר את ילדו לאימוץ או שילדו הוכר כבר אימוץ לפי הוראות חוק זה".

הוראה זו מורה, אם כן, על חסיונו של אימוץ האימוץ "מלא", שהוא הליך שבו נותק הקשר המשפטי בין הילד לבין אימוצו של ילד שהוכרז כבר אימוץ או שנמסר לאימוץ על-ידי שני הוריו - לאם בדרך של הכרזתו כבר אימוץ או ששני הוריו הסכימו לאימוצו - והילד נמסר למשפחה חדשה בדרך הקבועה בסעיף 12 לחוק האימוץ. זאת, במובחן מאימוץ "קרובים", בו מדובר באימוץ של ילד על ידי בן זוגו של הורה הביולוגי או המאמץ, אשר הוא בפועל מגדל אותו, ושהוא אימוץ גלוי מטבעו וככלל אינו כרוך בניתוק הקשר המשפטי מההורה הביולוגי האחר בדרך של הכרזתו כבר אימוץ או הסכמה למסירתו לאימוץ, והוא אכן אינו נכלל בהוראת סעיף 34 האמורה. ראו אף את סעיף 5 לחוק השמות, תשט"ז-1956 (להלן: חוק השמות) המורה, כי בשונה מן הכלל לפיו הקטין נושא את שם משפחת מאמצו, הרי באימוץ לפי סעיפים 3(1) ו-3(2) לחוק האימוץ יישא

הקטין, ככלל, את שם המשפחה של מאמצו ושל הורה מולידו גם יחד, והורה מולידו יהא רשום כהורה, בכפוף לחריגים שם.

22. לאבחנה בין אימוץ מלא לאימוץ קרוב, ולהוראת החיסיון כאמור, נפקות מעשית לעניין תעודת הלידה, כדלקמן:

באימוץ מלא מנותק הקשר בין המאומץ לתא המשפחתי בו נולד, והוא נכנס לתא משפחתי חדש שבו הורה או שני הורים חדשים הבאים בנעלי הוריו הביולוגיים ומקבלים את כל זכויותיהם, חובותיהם וסמכויותיהם (סעיף 16 לחוק האימוץ). **במצב זה גונז פקיד הרישום את תיק המרשם המקורי של הקטין ובו פרטי הוריו הביולוגיים, מעניק לו מספר זיהוי חדש ורשום את הוריו המאמצים כהוריו במקום הוריו הביולוגיים שבתיק המרשם שנגנז. בהמשך ובהתאם לכך, מונפקת לקטין המאומץ תעודת לידה לפי הפרטים החדשים.** תכלית הפעולות היא לחסות על הליך האימוץ כהוראת המחוקק בסעיף 34 לחוק האימוץ, בצירוף ההוראה המיוחדת שבסעיף 20 לחוק מרשם האוכלוסין, אשר בנסיבות בהן נדרש חסיון האימוץ היא מתפרשת כחלה אף על תעודת הלידה ומאפשרת את תיקונה וזאת, למרות שתוקפו של האימוץ הוא מיום הינתנו (סעיף 17 לחוק האימוץ). זהו אפוא החריג המאפשר את תיקון תעודת הלידה.

לעומת זאת, **באימוץ קרובים**, בו מדובר באימוץ של ילד על ידי בן זוגו של הורה הביולוגי או המאמץ, הקטין אינו **נכנס-נמסר** לתא משפחתי חדש אלא **מדובר בהוספת נוצרת מדובר ביצירת זיקת הורות של מי שמגדל אותו בפועל מבקרב משפחתו, ולפיכך מדובר ב"אימוץ גלוי".** בהתאם, ולאור העדרו של רציונל החיסיון באימוץ שהוא ממילא "אימוץ גלוי", בצירוף העובדה שמדובר בהשלמת המשפחה הקיימת ולא ביצירת משפחה חלופית, באימוץ קרובים לא ניתנת לקטין זהות חדשה ולא משנים את שמות הוריו לשמות הוריו המאמצים. לפיכך תעודת הלידה, המתעדת את ההורים הביולוגיים ביום הלידה, נותרת בלא שינוי ולא מנפיקים לילד תעודת לידה חדשה. זוהי הפרקטיקה הנהוגת במשיבה 2 מזה שנים, כפי שפורט בתגובה לעתירה בבג"ץ 7978/16 **שרון סיראי נ' שר הפנים** (להלן: **עניין סיראי**).

ויודגש, כי כך הוא באימוץ קרובים בין אם מדובר באימוץ בתא משפחתי הטרנסקסואלי ובין אם באימוץ ובתא משפחתי חד מיני. לפיכך, בין אם מדובר בבן זוגה של אישה שיאמץ את בנה, או בבן זוגו של גבר שיאמץ את בנו, יירשם בן הזוג במרשם האוכלוסין כאבי המאומץ והשינוי ישתקף בתעודת הזהות ובתמצית הרישום, אולם תעודת הלידה לא תשתנה ולא תונפק למאומץ תעודת לידה מעודכנת.

23. לשלמות התמונה יצוין, כי אף על הליך פונדקאות חל חסיון בהתאם לסעיף 19(ג) לחוק הסכמים לנשיאת עוברים (אישור הסכם ומעמד היילוד), התשנ"ו-1996, ובהתאם מונפקת אף בהליך זה תעודת לידה חדשה ובה נרשם הילד כילדם של ההורים המיועדים במקום האם הפונדקאית, הרשומה בתעודת הלידה בעת הלידה ועד להוצאת צו ההורות.

רישום אימוץ חד מיני ונסיבות העתירה דנן

24. העותרים 1-2, בני זוג מאותו מין, נישאו בניו יורק בשנת 2014 וביום [REDACTED] נרשמו נישואיהם במרשם האוכלוסין. ביום 6.12.2015 אימצו השניים את העותר 3, בהתאם לפסק דינו של בית המשפט ענייני משפחה בתל אביב (כב' השופטת תמר סנונית פורר) ולצווי האימוץ שניתנו בו ביום בהתאם לחוק אימוץ ילדים, תשמ"א-1981 (להלן: **חוק האימוץ**).

צילומי פסק הדין וצווי האימוץ מיום 6.12.2015 מצורפים ומסומנים **מש/3**.

***משרד הרווחה: אנא השלימו ותארו את השיח שקיימתם עם העותרים לגבי החלופות שמשרד הפנים מסר שעומדות לרשותם (רישום אחד מהם וכו') ומה השיבו**

25. לאור הפרקטיקה המפורטת לעיל, והכלל שלפיו תעודת הלידה משקפת את העובדות בעת הלידה אלא אם ישנם טעמי חיסיון המצדיקים חריג לפרקטיקה זו במקרה של "אימוץ חסוי", בצירוף לשון טופס תעודת הלידה בתקנות הכולל שדות "אם" ו-"אב", סירבו המשיבים לרשום את שמות שני ההורים המאמצים בתעודת הלידה, והם נכונים לרשום רק את אחד מן האבות העותרים בתעודת הלידה לפי בחירתם, משיקוליהם.

26. **המקרה המיוחד של אימוץ מלא על ידי בני זוג חד מיניים מחדד שאלה משפטית של פרשנות הוראות החוק**, ובפרט היחס בין פרשנות סעיפים 6 ו-30 לחוק המרשם לפיה תעודת הלידה מתעדת את ההורות הביולוגית בעת הלידה, לבין הוראת סעיף 20 לחוק המרשם המורה לרשום את האימוץ בכל תעודה, וכן הוראת סעיף 34 המורה על חסיון האימוץ. **בנוסף, בפרשנות ההוראות הללו כרוכה שאלה משפטית נוספת, בדבר השוויון בין זוג מאמצים הטרנסקסואלי לבין זוג מאמצים חד-מיני, וכן שוויון הילד המאומץ דנן לילדים מאומצים במשפחה הטרנסקסואלית.**

27. **עמדת היועץ המשפטי לממשלה בשאלות אלה היא כי אין יסוד להבחין בין מצב של אימוץ מלא על ידי זוגות הטרנסקסואליים לבין מצב של אימוץ מלא על ידי בני זוג מאותו המין, לעניין רישומם כהורים מאמצים בתעודת הלידה, בהעדר שוני רלוונטי בין שני הזוגות אשר יצדיק את האבחנה.** היועץ המשפטי לממשלה סבור, כי אי רישום שני בני הזוג המאמצים החד מיניים בתעודת הלידה לוקה בפגיעה בלתי מוצדקת בשוויון, אשר איננה משרתת תכלית ראויה שתצדיק את עמדת המשיבים. כמו כן, **אי הרישום עלול לפגוע בקטין, שטובתו היא שיקול מרכזי בכגון דא, וכן לפגוע בהורה שלא יירשם בתעודת הלידה, פגיעה שאין לה הצדקה.** לפיכך, פרשנות הוראות החוק ויישומן בשוויון מביאים למסקנה כי יש לרשום את שני האבות בתעודת הלידה.

28. **נפתח בכך, שהאימוץ שבפועל האימוץ דנן הוא אימוץ מלא, בדומה לאימוץ מלא על-ידי זוג הטרוסקסואלי, בו רושמים את שני ההורים בתעודת הלידה.**

באימוץ על-ידי שני בני זוג חד מיניים כבמקרה דנן, כמו באימוץ מלא על-ידי זוג הטרוסקסואלי, מדובר באימוץ ילד שנמסר על-ידי הוריו הביולוגיים לאימוץ או הוכרז כבר אימוץ, והוא עוזב את התא המשפחתי אליו נולד ועובר אל תא משפחתי חדש. זאת ועוד: אף באימוץ דנן גונו פקיד הרישום את תיק המרשם המקורי של המאומץ ויוצר לו זהות חדשה.

כאן יוער, כי בשונה מאימוץ על-ידי זוג הטרוסקסואלי, הנערך בצו אימוץ אחד-כלשון סעיף 20 לחוק המרשם, האימוץ על-ידי זוג חד מיני נערך במתכונת של שני צווי אימוץ למאמץ יחיד, בהתאם לסעיפים 25(2) ו-3(2) לחוק האימוץ. אולם, המדובר באימוץ שנערך בדיון אחד, והצווים ניתנו בזה אחר זה ונלווה להם פסק דין אחד. כאן נשוב ונזכיר, כי כבר בעת שהיועץ המשפטי לממשלה דאז מזוז, פירש כי בידי זוג חד מיני לאמץ במתכונת של בקשות נפרדות לאימוץ יחיד, הוא ציין כי ראוי לאחד את הטיפול בבקשות ולקבל בהן החלטה במאוחד אף שמבחינה דיונית מדובר בשתי בקשות נפרדות לאימוץ יחיד. לכך מצטרפים כל יתר מאפייני הדמיון בין האימוצים, אותם פרטנו בפסקה הקודמת, המצויים בלב העניין.

בנסיבות אלה, מבט אל מהותם של הדברים מגלה כי אין בכך שמדובר בשני צווים כדי להקים אבחנה מוצדקת בין הזוגות באשר להשלכות האימוץ על תעודת הלידה של המאומץ.

29. משמצאנו שמדובר באימוץ מלא בו מוחקים את תיק המרשם המקורי של הקטין, קובעים לו זהות חדשה ומנפיקים תעודת לידה חדשה, **באים אנו לשאלת תוכנה של תעודת הלידה החדשה שתונפק לו, בהתאם לתכלית רישום האימוץ בתעודת הלידה.**

30. **רישום שני ההורים המאמצים החד מיניים בתעודת הלידה מגשים את תכלית החיסיון בהתאם לתפיסה העדכנית אודותיו. ומכל מקום, הגשמתה מתחייבת, גם אם לא באופן זהה להגשמתה בזוג הטרוסקסואלי.**

נוכח חסיון האימוץ, תכלית רישום ההורים המאמצים בתעודת הלידה היא יצירת זהות חדשה לקטין ורישום זיקתו לתא המשפחתי החדש תחת תיק המרשם המקורי שלו שנמחק בכל תעודה ציבורית שהמדינה מנפיקה. מהלך זה מעמיד למאומץ, מאמציו וההורים הביולוגיים, תיעוד המשקף את תוצאת האימוץ תוך חסיונו.

תעודת לידה שירשמו בה בני זוג מאמצים חד מיניים לא תחסה על **עצם האימוץ**, כיוון שיהא ברור שרישומם אינו מתיישב עם תיעוד ההורות הביולוגית, בשונה מתעודות הלידה האחרות. אולם חסיון זהות ההורים הביולוגיים יושג במלואו.

יצוין כי כיום עמדת משרד הרווחה, האמון על נושא האימוץ, היא כי עצם האימוץ אינו סוד או דבר שיש להסתירו. נהפוך הוא. גורמי המקצוע מעודדים את המשפחות לספר לילד על דבר היותו

מאומץ. עם זאת, **חסיון האימוץ הוא הכרחי לניתוק הזיקה בין המאומץ למשפחתו הביולוגית**, כל עוד בית המשפט לא החליט לצמצם את תוצאי האימוץ בהקשר זה, וזאת על מנת שלא לחשוף את המשפחה הביולוגית אל המאומץ ואחרים, ואף להיפך – על מנת שהמשפחה הביולוגית לא תאתר את הילד לאחר שנמסר לאימוץ.

ואכן, **אך לאחרונה הבהיר המחוקק כי התפיסה כי יש להסתיר את האימוץ ולהתבייש בו היא נחלת העבר, ולפיכך יש לאפשר למאמץ ולמאומץ לפרסם את האימוץ בתנאים מתאימים**. דברים אלה נאמרו בדברי ההסבר להצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון מס' 10) (ביטול איסור הפרסום לגבי פרסום שנעשה בהסכמה), התשע"ז-2016, במסגרתו תוקן סעיף 34 לחוק האימוץ ונקבעו בו סייגים לאיסור הפרסום במסגרתם רשאים גורמי "משולש האימוץ" (המאמץ, המאומץ וההורה הביולוגי) להסכים לפרסום האימוץ בתנאים שהוגדרו בסעיף. וכך נאמר בדברי ההסבר:

"בעבר שררה בחברה התפיסה כי יש להסתיר את דבר האימוץ, אולם כיום אין רואים באימוץ דבר שיש להסתירו או להתבייש בו. לפיכך, וכדי שלא למנוע את חופש הביטוי של המאמץ והמאומץ, מוצע בהצעת החוק המתפרסמת בזה לתקן את סעיף 34 האמור, ובין היתר להחליף את סעיף קטן (א) שבו, ולאפשר את הפרסום והגילוי של דבר האימוץ אם המאמץ והמאומץ חפצים בכך. עם זאת, בשל הצורך להגן על קטינים ועל פרטיותם של הצדדים המעורבים במעשה האימוץ (קרי המאומץ, המאמץ וההורים הביולוגיים) וכן על צדדים שלישיים (אחיו הקטינים של המאומץ שאף הם מאומצים או אחיו הבגירים המאומצים שאינם מעוניינים בפרסום), מוצע לקבוע לכך כמה סייגים, ובהם:

1. אין לגלות או לפרסם את שמו של ההורה הביולוגי או דבר אחר העשוי להביא לזהות המאומץ כילדו (למעט במקרה שההורה הביולוגי מגלה את דבר ילדו לאימוץ...

ההסדר המוצע מרחיב, בין היתר, את חופש הביטוי של ילדים מאומצים לעניין פרסום עובדת אימוצם, תוך קביעת הוראות שיש בהן כדי להגן על פרטיותם."

31. יתרה מזאת, אף בגישה לפיה ענייננו בחסיון כל מרכיביו של הליך האימוץ, לרבות עצם האימוץ, גם אז ישנה הצדקה להגשמת תכלית החיסיון במידה בה הדבר מתאפשר.

במקרה של זוג מאמצים חד מיני עצם האימוץ גלוי בלא כל קשר לתעודת הלידה. אין בכך לייתר את הצורך ביצירת תיק מרשם חדש לקטין, ולרשום בו הורים שיבואו בנעלי ההורים הביולוגיים שבתיק המרשם המקורי שנמחק עם האימוץ. לפיכך, גם אם ניתן מעשית להשיג רק חלק זה של התכלית - מתחייב להשיגו. חסיון זהות ההורים הביולוגיים הוא מרכיב בעל משקל רב, שכן מדובר במי שמסרו את ילדם לאימוץ או הוכרזו כבר אימוץ והוצא מחזקתם, על הרגישות הנלווית לכך. משממילא נדרש לרשום הורים בתיק המרשם החדש, נוכח מחיקת תיק המרשם המקורי, השאלה אינה אם לרשום את ההורים החד מיניים אלא האם לרשום את שניהם.

ועוד נחדד, כי רישום זוג חד מיני באופן שמשיג אך חלק מתכלית החיסיון אינו פוגע בהשגת התכלית במלואה במקרים האחרים בהם הדבר ניתן, כמו באימוץ מלא בזוגות הטרוסקסואליים.

32. **רישום שני ההורים המאמצים (ולא אחד מהם) מתחייב אף מעקרון טובת הילד ומזכות ההורים המאמצים והילד לשוויון.**

בבוא פקיד הרישום ליצור למאומץ זהות חדשה חלף תיק המרשם המקורי שנמחק, עליו לעשות כן בשוויון בין הילד המאומץ בזוג ההטרסקסואלי לבין הילד המאומץ בידי זוג חד מיני. זאת, בראש ובראשונה מטעמים של טובת הילד, עקרון-על במשפט הישראלי, אשר גם חולש על דיני האימוץ בכללותם ועובר כחוט השני בהוראות חוק האימוץ ובפסקי הדין שעסקו בפירושן ויישומן, וכן מחמת זכותו לשוויון. טובתו של הילד היא שמלוא משפחתו תוכר. תעודת לידה המתעדת רק את אחד מהוריו, ומותירה את רישום ההורה האחר כשדה ריק, (שהרי לא ניתן להותיר בעינו את רישום ההורה הביולוגי), פוגעת בשוויון בין הילד המאומץ בתא המשפחתי ההטרסקסואלי לבין זה שאומץ בתא החד מיני, ומשקף נחיתות לעומת בתא המשפחתי ההטרסקסואלי בו גדלים חבריו.

מהלך זה פוגע פגיעה משולשת: ראשית, בטובת הקטין ובזכותו לשוויון; שנית, בשוויון בין זוגות הטרסקסואליים וחד מיניים; שלישית, בשוויון בין שני ההורים בתוך התא המשפחתי, שכן בני הזוג החד מיניים, אשר ניגשו לאימוץ מתוך שותפות ושוויון, מתבקשים לבחור מי מביניהם יירשם בתעודת הלידה כהורה מיום הלידה ומי לא. תעודת הלידה מקבעת אפוא חוסר שוויון בתוך התא המשפחתי עצמו.

33. ודוק: בנסיבות מיוחדות אלה שאלת המסוגלות הביולוגית של בני הזוג ללדת ילד אינה רלוונטית, שכן **רישומם של הורים מאמצים הוא באופן מובנה רישום של הורות שאינה ביולוגית, הן בזוג הטרסקסואלי, הן בזוג חד מיני.**

הגבלת הרישום אך לזוגות המדמים הורות ביולוגית היא מפלה על רקע נטייה מינית, שכן היא מיוסדת על ההבדל בין הזוג החד מיני לזוג ההטרסקסואלי באשר לדרכי הלידה וההורות, ובפרט המסוגלות הביולוגית ללדת ממטען גנטי של שני בני הזוג, וזאת על אף שתעודת הלידה במקרה של אימוץ ממילא אינה משקפת את ההורות הביולוגית של שני הזוגות. היכן שתעודת הלידה אינה משקפת, ובאופן חריג, ביולוגיה בהגדרה, יש להחיל ולפעול באופן דומה הן ביחס להורים הטרסקסואליים, הן ביחס להורים בני אותו מין.

34. לאור האמור, עמדת היועץ המשפטי לממשלה היא כי פרשנות סעיף 20 לחוק המרשם יחד עם סעיף 34 לחוק האימוץ, בנסיבות הקונקרטיות של אימוץ בידי בני זוג חד מיניים בהתאם לחוק האימוץ, היא כי יש לרשום את שני בני הזוג החד-מיניים כהורים בתעודת הלידה, בדומה לרישום בני הזוג ההטרסקסואליים. דרך זו מגשימה את טובת הילד ואת זכותו של הילד המאומץ וזכות מאמציו לשוויון.

תקנות צורת תעודת הלידה ופרשנות הטופס

35. תעודת הלידה כוללת פרטים אודות הלידה, הילוד והוריו. וזהו הטופס שנקבע בתקנות:

תוספת																							
(תקנה 1—2)																							
חלק א'																							
מדינת ישראל						משרד הפנים																	
צורתה של תעודת לידה																							
תעודת לידה																							
שם המשפחה						השם הפרטי																	
שם המשפחה אבי						השם הפרטי של האב																	
האם						השם הפרטי של האם																	
<table border="1" style="display: inline-table; text-align: center;"> <tr> <td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td> </tr> </table>																		מספר הזהות					
שם בית החולים						שם הישוב																	
שנה						יום																	
חודש						יום																	
שנה						יום																	
חודש						יום																	
הלאום																							
הדת																							
הנני מאשר כי הילוד הנ"ל גרשם בפנקס הלידות לשנת 1965—תשכ"ה.																							
והתעודה ניתנה בהתאם לסעיף 30 לחוק מרשם האוכלוסין, תשכ"ה—1965.																							
הוצא במשרד הפנים ב. בתאריך																							
החיימת פקיד רישום לידות						הותמת המשרד																	

36. בין יתר השדות בטופס יש למלא את "השם הפרטי של האב", "השם הפרטי של האם" ו"שם משפחת אבי האם". קריאת לשון השדות "אם" ו"אב" כפשוטה הולמת את מרבית המקרים להם ישמש הטופס, למעט במקרה המיוחד של רישום אימוץ בידי חד מיניים, בו אין הקריאה הפשוטה של הלשון מתיישבת עם פרשנותנו לעיל לחוק האימוץ בשילוב עם חוק המרשם. לפיכך, יש לבחון את פרשנותן של התקנות ולהכריע האם ניתן לרשום בתעודת הלידה את שני האבות אם לאו, ומה תוצאת הדבר.

37. עמדת היועץ המשפטי לממשלה היא, כי ניתן להעניק לתקנות פרשנות מקיימת ההולמת את פרשנות החקיקה הראשית מכוחה הותקנו התקנות, גם במקרה המיוחד של תעודת הלידה ברישום אימוץ חד מיני מלא, באופן שניתן לרשום בתעודת הלידה את ההורים המאמצים החד מיניים, כשם שרושמים את ההורים המאמצים ההטרסקסואליים.

38. **טרם שנצא לדרך, עלינו להצטייד בכמה כללים מנחים לפרשנות התקנות שלפנינו.**

ראשית, יש לבחון אם התקנות הולמות את הוראות החוק שהסמיך להתקין. התקנות הקובעות את הטופס הותקנו מכח החוק המסמיך, הוא חוק המרשם. בהקשר של אימוץ מצטרף לתהליך הפרשני אף חוק האימוץ. לפיכך יש לבחון האם התקנות סותרות את הוראות החוק המסמיך, שכן, כידוע, חקיקת משנה שואבת את כוחה מהחקיקה הראשית המסמיכה ואינה יכולה לסתור אותה או לחרוג ממנה.

שנית, בפרשנו את התקנות עלינו לחתור להרמוניה חקיקתית ולפרשנות שתתיישב עם החוק המסמיך, ובמקרה דנן שילוב חוק האימוץ וחוק המרשם יחד, וכמובן זכויות היסוד, ובפרט עקרון השוויון:

"תפישה של הרמוניה חקיקתית מובילה למסקנה כי יש לשאוף לפירוש שימנע סתירה בין חקיקת משנה לבין חקיקה ראשית" (אהרון ברק פרשנות במשפט – פרשנות החקיקה (נבו, 1993) (להלן: ברק), בעמ' 337-338). ועוד: "ההנחה הינה, כי המחוקק (הראשי או המשני), שעה שהוא מוציא מתחת ידיו דבר חקיקה, מבקש לקיים ולשמר את זכויות היסוד. מכאן, שתכליתה של כל חקיקה היא לקיים ולשמר זכויות יסוד ולא לפגוע בהן" (ע"א 524/88 פרי העמק נ' שדה יעקב, פ"ד מה(4) 529).

שלישית, יש להעדיף פרשנות מקיימת של התקנות, שתהלוך את הפרשנות לחוק המסמיך. אכן, "כלל גדול הוא בהלכות פרשנות של דבר חקיקה, כי **בית המשפט, המתבקש לבחון תקפותה של חקיקת משנה יהיה נוטה להכשירה וליתן לה תוקף ולא לפסלה**, שהרי יש להעמיד את מחוקק המשנה בחזקתו, כי הוא מבקש לפעול בגדר הסמכות, שהוענקה לו" (בג"ץ 571/81 הפטקה נ' בית הדין הארצי לעבודה, פ"ד לו(3) 471, 486).

39. כאן גם נעיר, כי התקנות אמנם חוסות תחת שמירת הדינים הקבועה בסעיף 10 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, אולם בנסיבות הקונקרטיות של עניינו דנן אין לכך משמעות מעשית. **ראשית,** משום שהשאלה העיקרית העומדת במוקד הדיון היא האם התקנות הולמות את החוק המסמיך ומיישמות כהלכה את הסמכות שנקבעה להתקין ותכליתה. **שנית,** אף אם היינו נדרשים לפגיעה בזכות היסוד במישורין (במובחן מבחינת ההלימה לחוק המסמיך), הרי פסקת שמירת הדינים משמעותה היא שהתקנות לא ייבחנו לפי מבחני פסקת ההגבלה בחוק היסוד, אולם אין הדבר מקים להן חסינות מפני בחינה בהתאם לדין שהיה קיים טרם חקיקת חוק היסוד, ~~כלל שיימצא שהתקנות לא ניתנות לפירוש הרמוני ההולם את החוק המסמיך ואת הזכות לשוויון – וזו אינה עמדתנו – אזי תבחן סבירותו ונזכיר עוד כי הדין הישן גם כפוף לפרשנות ברוח חוקי היסוד. אלא שאיננו נדרשים לאלה שכן התקנות בענייננו ניתנות לפירוש הרמוני ההולם את החוק המסמיך, כפי שיפורט להלן~~ (ראו: רע"ב 6956/09 מאהר יונס נ' שירות בתי הסוהר, בפסקה 52 לפסק דינו של כב' השופט דנציגר (7.10.2010); אהרן ברק פרשנות החקיקה - פרשנות חוקתית (נבו) בעמ' 560-563).

40. ניגש, אם כן, לפרשנות הטופס בתקנות.
41. טופס תעודת הלידה שהובנה בתקנות נועד למקרה הרגיל של תיעוד לידה. התקנות הותקנו מכח חוק המרשם לעניין תיעוד הלידה. משמדובר בתעודה המתעדת את הלידה, משקפת היא את ההורות הביולוגית, כעמדת המשיבים מזה שנים רבות. לשון השדות בטופס למילוי פרטי ה-"אם" וה-"אב" הולמת תכלית זו.
42. בצד זאת, ישנו המקרה המיוחד של רישום אימוץ מלא, ובפרט אימוץ חד מיני מלא, אשר התפתח בחלוף שנים לאחר שהותקנו התקנות, ולכן ומטבע הדברים לא עמד לנגד עיני מתקין ההתקנות בעת התקנתן. מצירופם של סעיף 34 לחוק האימוץ וסעיף 20 לחוק המרשם, רושם פקיד הרישום בתעודת הלידה את ההורים המאמצים לצורך החיסיון והענקת זהות חדשה לקטין. תעודת לידה זו מתעדת, אם כן, את האימוץ ולפיכך אינה משקפת הורות ביולוגית. בהתאם לכך, מקום שמדובר ברישום אימוץ, ולא בתיעוד לידה, אין עוד לדבוק בשיקוף ההורות הביולוגית בתעודת הלידה, לא באופן מהותי ולא בדימוי הורות ביולוגית.
43. בשונה מפירוש הטופס לעניין תיעוד הלידה, כעת יש לפרש את הטופס לתכלית של רישום האימוץ, בנסיבות המיוחדות של הענקת זהות חדשה לקטין ורישום הוריו המאמצים בתעודת הלידה. פירוש השדות "אם" ו"אב" לתכלית זו בהקשר הקונקרטי הזה מביאנו למסקנה כי **ברישום האימוץ תפקידם של שדות אלה הוא לתעד את הורי הילד, שלא במשמעות הוריו הביולוגיים.**
44. על האמור נוסף, כי מדובר בטופס אשר נקבע במסגרת תקנות שהותקנו מכח החוק המסמך והתייחס למקרה הרגיל של תיעוד לידה. הטופס נועד להסדיר או להקל על תיעוד הפרטים הנדרשים, ותכליתו מוגבלת ליישום וביצוע של הוראות החוק. הטופס אינו מתיימר לקבוע, ואין בכוחו לקבוע, אמירה נורמטיבית שונה מן האמור בחוק, ובפרט לא לשלול, ולו במשתמע, את האפשרות לרשום שני אבות או שתי אמהות במקרה החריג בו ממילא הרישום אינו רישום של הורות ביולוגית.
45. לפיכך, פרשנות הרמונית ומקיימת לתקנות, תביאנו לפרש את הטופס כהולם את היישום הדרוש לתעודת הלידה המתעדת את המקרה המיוחד של האימוץ החד-מיני המלא, בהתאם לתכלית בהקשר קונקרטי זה ובשוויון. פרשנות דווקנית תביא לתוצאה בלתי שוויונית הפוגעת בתכלית החוק. ולפיכך, נפרש שניתן לקרוא את השדות בטופס במשמעות **הורי הילד** ולא אביו ואמו הביולוגיים.
46. ודוק: פרשנות אחרת לא רק תסתור את החוק אלא גם תפגע בזכות לשוויון. פגיעה בזכות טעונה הוראה מפורשת. הגדרת השדות בטופס ליישום החוק אינה עולה כדי הוראה מפורשת לפגוע בזכות, תוך סתירה לפרשנות החוק במקרה הקונקרטי: **"רק לשון מפורשת, חד משמעית וברורה" עשויה להתפרש כמתיימרת לפגוע בהן (בזכויות האדם – ש.ש.) (ברק, בעמ' 555).**

47. פרשנות זו לפיה ניתן לקרוא את השדות "אס" ו"אב" במשמעות "הורה" לתכלית במקרה המיוחד של רישום האימוץ, משתלבת גם עם הגישה שלפיה יש להעניק ללשון החוק "פרשנות דינמית", המתאימה את החוק לשינויים החברתיים ולתנאי החיים המשתנים, בשים לב לאפשרות העומדת כיום לזוג חד-מיני לאמץ יחד ילד וזאת "בנסיבות מיוחדות ומטעמים שיציין בהחלטתו" אם "נוכח בית המשפט שהדבר יהיה לטובת המאומץ" (סעיף 25 לחוק האימוץ), אפשרות אשר לא ניתן לה ביטוי במסגרת הטופס, בו נכלל רק התא המשפחתי הנפוץ שבו אם ואב:

"תכלית החקיקה אינה רק "תכלית סובייקטיבית". בצד התכליות הסובייקטיביות ישנן תכליות אובייקטיביות העולות מלשון החוק וממקורות חיצוניים, והנגזרות מערכי היסוד של השיטה. כל אלה יחד מהווים את תכלית החקיקה. גישה זו לתכלית החקיקה מאפשרת את התאמתו של החוק לשינויים החברתיים ואל "תנאי החיים המשתנים". החוק נחקק בעבר, אך הוא נועד ליתן תשובה לבעיות העתיד. בדרך כלל המחוקק אינו יוצר חוק שיחול לגבי העבר בלבד. החוק נותן פתרון לבעיות העולות במשך הזמן. הזמן אינו עומד מלכת, ועמו משתנה גם הפתרון שהחוק נותן. אכן, החוק נועד להווה ולעתיד; הוא בא להשפיע על מעשים שטרם בוצעו; החוק מדבר תמיד (always speaking). על כן צריך חוק להתפרש באופן שתכליתו זו תתגשם. השופט אינו צריך לפרש את החוק כפי שהיה מתפרש ביום חקיקתו, אלא כפי שראוי לפרשו ביום פירושו". (ברק, בעמ' 265).

כן ראו פסק הדין בבג"ץ 6922/03 חברת מזיה מוסט נ' המועצה לשידורי כבלים ושידורי לוויין פ"ד נט(3) 14 (2004):

"תכליתו המקורית של האיסור להסדיר את חלוקת מקורות המימון בשוק התקשורת הישראלית בין העיתונות הכתובה לערוצי הכבלים נותרה בעינה גם כיום, אך עם השנים, ולאחר שנתאפשרה עלייתם לשידור של ערוצי טלוויזיה מסחריים הממומנים באמצעות פרסומות, נוסף לה פן חדש: האיסור לכלול פרסומות בשידורי הכבלים, שהורחב מאוחר יותר אל שידורי הלוויין....הנה-כ"ן, עם השנים חלה התפתחות במטרות שהאיסור לכלול פרסומות בשידורים נועד להגשים, ונוסף הצורך להגן באמצעותו גם על מקורות המימון של גורמי תקשורת חדשים בשוק שידורי הטלוויזיה. התפתחות זו מיטיבה לבטא את התפיסה שלפיה התכלית המונחת ביסודו של חוק היא דינמית ולעולם אינה קופאת על שמריה. אכן, החוק נחקק בנקודת זמן מסוימת ולשם תכלית מסוימת, אך מכאן ולהבא הוא חי הנושא את עצמו, ויש להתאים את תכליתו אל המציאות המשתנה ואל הסביבה הנורמטיבית החדשה שבה הוא מתקיים (ראו א' ברק פרשנות במשפט, כרך ב, פרשנות החקיקה (להלן) – ברק פרשנות החקיקה [8]), בעמ' 264".

48. יפים לענייננו דבריו של השופט חיים כהן בספרו **המשפט** (מוסד ביאליק, 1991) בעמ' 210-211, בהם חידד כי פירוש לשון החוק בכפוף לשינויי העיתים יכול שיכלול גם חריגה מלשונו כפשוטה אל חלופות שכלל לא נודעו בעת שנחקק החוק, **משום שזוהי הגשמת תכלית החוק**:

"אפשרות תחולה על מסכת עובדות פלונית, עשויות ללבוש צורה ולשנות צורה, ללבוש צורה ולשנות צורה, ללבוש תוכן ולשנות תוכן, לא רק לפי משמעותן המילולית הכפופה לשינויי העתים והלשון, אלא גם – והוא עיקרי לענייננו כאן – לפי הצרכים המשתנים לסעדים ולתרופות משפטיים. מחוקק שדיבר לפני מאה שנים במרכבות וסוסים, יתפרש היום כאילו התכוון למכוניות: לא משום ש'מרכבות וסוסים' אף מכוניות במשמע, ולא משום שהעלה על דעתו שמעשי חקיקתו יחולו על מכוניות; אלא אף על פי ש'מרכבות וסוסים' לא מכוניות במשמע, אף על פי שלא העלה על דעתו שיהיו אי פעם מכוניות בנמצא ומרכבות ייעלמו מן הרחובות; אלא משום

שמטרת החוק היתה ונשארה - להסדיר את התנועה ברחובות, ולהשגת מטרה זו מן הדין לפרש 'מרכבות וסוסים' לרבות מכוניות וכלי רכב ממונעים אחרים....

אנחנו מעמידים את המחוקק (המודרני) בחזקתו שהוא סומך על בתי המשפט, וממילא הסמך אותם שישנו בדרך הפרשנות השיפוטית את משמעותו אמריותו מידי פעם בפעם, ככל שהשעה צריכה, כדי שתושג מטרתו של החוק; ולא זו בלבד אלא שיקבעו גם בדרך הפרשנות השיפוטית את מטרות חוקיו, כדי שצורכי השעה יבואו על סיפוקם. אשר על כן, 'מטרת החוק' היא לאו דווקא המטרה (המשוערת) שאולי היתה לנגד עיני המחוקק בשעת חקיקת החוק: 'מטרת החוק', לעניין פרשנותו, היא המטרה אשר – לפי השערת השופט – המחוקק היה משווה לנגד עיניו אילו עשה את החוק בתנאים של האידנא ולצרכים של היום (קרדוזו)."

49. כפי שפירטנו לעיל, במקרה שלפנינו הימנעות מרישום שני ההורים המאמצים כהוריו של הילד איננה משקפת את העובדה שהילד אומץ לתא משפחתי שלם ובו שני הורים, וכפי שנאמר לעיל, היא פוגעת בשוויון בין הילד המאומץ בתא המשפחתי ההטרסקסואלי לבין זה שאומץ בתא החד מיני, מבלי שישנה שונות רלוונטית בין המקרים. כמו כן היא פוגעת גם בטובת הקטין ובזכותו לשוויון, בשוויון בין זוגות הטרסקסואליים וחד מיניים, ובשוויון בין שני ההורים בתוך התא המשפחתי, כפי שפירטנו לעיל. בנסיבות אלה יש לבכר פרשנות לפיה במקרה המיוחד של אימוץ מלא על ידי בני זוג חד מיניים, ייקראו השדות "שם אב" ו"שם אם" בתקנות כמאפשרים אף רישום של "שם אב" ו-"שם אב" ו-"שם אם" ו-"שם אם", בהתאמה.

בהתאם לכך, אם תאומץ עמדה זו על-ידי בית המשפט הנכבד, יהיה מקום לערוך את תעודת הלידה בטופס דומה לזה שנקבע בתקנות, בהתאמה המתחייבת על מנת לאפשר לעותרים שוויון, היינו במקום השדות "שם האם" ו-"שם האב" יופיעו השדות "שם האב" ו-"שם האב" או "שם האם" ו-"שם האם", בהתאמה.

50. כאן באה עת להבהיר, כי המקרה נושא העתירה דנן שונה מעניין סיראי.

עניין סיראי עוסק בסוגיה אחרת הנוגעת להוצאת צו הורות פסיקתי אשר רישומו במרשם ובכל תעודה אינו מוסדר בסעיף 20 לחוק.

בנוסף, צווי האימוץ שעניינם עולה בבג"ץ סיראי אינם צווי אימוץ מלא של ילד בידי שני הורים מאותו המין, אלא מדובר בשאלת קשר ההורות בין ילד לבין בת זוגה של אמו הביולוגית, בתוך התא המשפחתי. כפי שהראינו לעיל, באימוץ בתוך התא המשפחתי, ולמשל אימוץ של ילד על ידי בן זוגו של הורה הביולוגי או המאמץ, הקטין אינו נמצא למטרות משפחתיות חדש אלא מדובר בהוספת יחסי הורות של מי שמגדל את הילד בפועל הוספת זיקת הורות בקרב מקרבים בקרב משפחתו, ולפיכך מדובר ב"אימוץ גלוי". ואכן, אימוץ זה אינו נכלל בהוראות סעיף 34 לחוק האימוץ – בדבר חיסיון האימוץ – לא קיים הצורך בהקמת חומת החיסיון ביחס לכלפי ההורה הביולוגי השני. כן ראו את סעיף 5 לחוק השמות, המורה כי באימוץ לפי סעיפים (1) ו-(2) לחוק האימוץ יישא הקטין, ככלל, את שם המשפחה של מאמצו ושל הורה מולידו גם יחד, והורה

מולידו יהא רשום כהורהו, בכפוף לחריגים שם, וזאת בשונה מן הכלל לפיו הקטין נושא את שם משפחת מאמצו.

בהתאם, ולאור העדרו של רציונל החיסיון באימוץ שהוא ממילא "אימוץ גלוי", בצירוף העובדה שמדובר בהשלמת המשפחה הקיימת ולא ביצירת משפחה חלופית, באימוץ קרובים לא ניתנת לקטין זהות חדשה ולא משנים את שמות הוריו לשמות הוריו המאמצים. לפיכך תעודת הלידה, המתעדת את ההורים הביולוגיים ביום הלידה, נותרת בלא שינוי ולא מנפיקים לילד תעודת לידה חדשה. זוהי הפרקטיקה הנוהגת במשיבה 2 מזה שנים, כפי שפורט בתגובתה לעתירה בעניין **סיראי**.

עוד יודגש, כי כך הוא באימוץ קרובים בין אם מדובר באימוץ בתא משפחתי הטרוסקסואלי ובין אם באימוץ ובתא משפחתי חד מיני גם יחד. באימוץ זה גם זה, יירשם בן הזוג במרשם האוכלוסין כאבי המאומץ והשינוי ישתקף בתעודת הזהות ובתמצית הרישום, אולם תעודת הלידה לא תשתנה ולא תונפק למאומץ תעודת לידה מעודכנת.

ולאור האמור, הוצגה בעניין **סיראי** עמדת המשיבים לפיה אין סתירה בין הוראות חוק המרשם לתעודת הלידה ואין מניעה להמשיך ולדבוק בפרקטיקה הנוהגת בעניין זה.

51. לשלמות התמונה נוסף ונציין, כי בבג"ץ 3217/16 **המרכז הרפורמי לדת ומדינה נ' משרד העבודה והרווחה והשירותים החברתיים** הודיעה המדינה כי בכוונתה לקדם חקיקה לרפורמה כוללת בחוק האימוץ, על רקע המלצות ועדת גרוס בנושא. בהמשך להודעה האמורה, נעשתה בשנה האחרונה עבודה אינטנסיבית במשרדי הממשלה והוכן בשלב זה תזכיר חוק המתמקד בתנאי הכשירות לאימוץ והתאמת הורים מאמצים לילד. הכנת התזכיר נמצאת בשלבים מתקדמים והוא עתיד להתפרסם בזמן הקרוב.

סיכום

52. לאור כל אשר פורט לעיל, עמדת היועץ המשפטי לממשלה היא כי בנסיבות המקרה דנן יש להנפיק לעותר 3 תעודת לידה בה יצוינו כהורים שמות פרטי העותרים 1-2, על גבי הטופס שנערך בתקנות, בתיקון שבמקום השדות "שם האם" ו-"שם האב" יופיעו השדות "שם האב" ו-"שם האב" או "שם האם" ו-"שם האם", בהתאמה.

היום,

שוש שמואלי

סגנית מנהל מחלקת הבג"צים

בפרקליטות המדינה